

Képregény-
legendák

Minden idők legismertebb képregényes macskája egy meglepően cinikus, szigorúan üzleti alapú számításnak köszönheti a születését. Alkotója, Jim Davis, 1976-ra már át-
esett a szakmai beavatáson (Tom Ryan, az amerikaiak frontier-kálváriáit szatirikus felhangokkal megéneklő *Tumbleweeds*-sorozatán dolgozott), és megtapasztalta a saját alkotással járó megalkuvást is. Az 1973 és 1975 között, az indianai The Pendleton Times hasábjain megjelenő *Gnorm Rat* ugyanis nem hozta meg a várva várt áttörést. A feltörekvő művészek az országos napilapok vágyott paneljeit a főbb szerepekben látható bogarak és rovatok miatt

nem sikerült egyelőre meghódítania: egy szerkesztő szerint az ízeltlábúak sajnos a remek gegek és ábrázolásmód ellenére sem bizonyulnak kívánt azonosulási pontnak.

Az olvasók elidegenítése pedig azelőtt, akkor és azóta sem kedvez azoknak, akik a tömeges, egész országot (világot?) átívelő befogadói rétegek feltétlen elfogadásának babérjaira töreknek. Davis-nek azonban mindez nem szegte kedvét, még ha alapvetően nem is a később az egész világot meghódító macska, hanem gazdája, Jon történetének elmesélése lebegett a szeme előtt. Ha az 1976-ban, a The Pendleton Times-ban, majd a Postban megjelent, akkor még *Jon* címet

„Édes bevonat az élet keserű piruláján”

(Peter Hewitt: *Garfield* – a film)

viselő paneltriókat egyfajta pilotnak tekintjük, az 1978-ban fő- és immár címszereplőként színre lépő Garfield törte át végérvényesen a közöny falát.

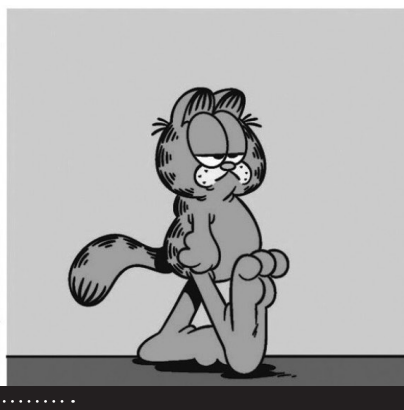
Rövid piaci kutatás és elemzés után Davis a következő alapvetéssel vágott neki a karrierjét megalapozó képregénysor felskiccelésének. Az állatkarakterek – természetesen néhány fajtól eltérve – igenis viccesek és eladhatók. Elég csak Snoopy-ra gondolni, aki egyhamar hatalmas önsúlyú, és ami a legfontosabb: elképesztő marketing-értékkel bíró karakterként nőtt az egész Peanuts-csapat kobakjára. És mivel kutyákkal már akkor is Ohio-folyót lehetett rekeszteni, Davis választása a tátongó piaci rés és nem utolsósorban az abban rejlő pénzügyi lehetőségek miatt végül egy macskára, A Macskára esett.

Davis továbbá, ismét a szélesebb körű népszerűséget és a lokalitáson túlmutatató adaptálhatóságot szem előtt tartva, tudatosan navigálta távol művét a mélyenszántó, komolyabb politikai és társadalmi kommentároktól. Hiszen az állandó éhséggel és falánksággal, az édes lustasággal, a pókok undoros utálatával, a hétköznapok (különösen a hétfő) zsbasztó, körkörös banalitásával és az egyhangú, zsákutcába vezető munkavégzéssel – irányítószámától és szélességi körtől függetlenül – univerzálisan, mindannyian azonosulni tudunk.

Az országos terjesztésben először a United Feature Syndicate látta meg a fantáziát, a többi pedig popkultúra-történelem egy egyre inkább atropomorfizálódó macskával a középpontban (a kezdetek kezdetén tudniillik Garfield nem a hátsó lábain járt, ahogy az egyre inkább „kezesedő” mancsait is sokkal ritkábban használta emberként). A sorozat 2002-re Guinness-rekorderré vált, akkor világszerre 2570 újság oldalain hirdette a lasagne vallását és a hétfő epés gyűlöletét, egy időben csaknem 300 millió olvasónak. Halhatatlan franchise született. Ruháktól, plüssállatoktól, könyvektől, társasjátékoktól, kisokosoktól, enciklopédiáktól, képeslapoktól, rágógumiktól, üdvözlőkártyáktól, VHS-ektől, DVD-ktől és mindenféle márkázott csecsebecsétől (vécéülőke) roskadoztak a polcok – és nyögtek a szülői pénztárcák.

Három tévésorozat (*Garfield és barátai*, 1988-1994; *A Garfield-show*, 2009-2016; *Garfield Originals*, 2019), továbbá 1982 és 2009 között tizenhat (közülük

négy Emmy-díjas) televíziós különkiadás készült (Itt jön Garfield, 1982; Garfield az élet sűrűjében, 1983; Garfield a természet lágy ölén, 1984; Garfield rémes-krémes éjszakája, 1985; Garfield a Paradicsomban, 1986; Garfield Hollywoodba megy, 1987; Garfield karácsonya, 1987; Garfield kilenc élete, 1988; Boldog születésnapot, Garfield, 1988; Garfield, a nyomozók gyöngye, 1989; Garfield és a hálaadás ünnepe, 1989; Garfield a képzelet szárnyán, 1990; Garfield, az életművész, 1991; Garfield és a valós világ, 2007; Garfield mókatára, 2007; Garfield és a Zűr Kommandó, 2009). Ez utóbbiak spektruma a horrortól kezdve a krimin és a kalandfilmeket keresztül egészen a fantasy-ig és a szuperhősfilmekig terjed, mutatós lenyomatot adva az elmúlt évtizedek legnépszerűbb műfajairól.

Ezen kívül még számtalan, főleg platformer számítógépes és konzoljáték született Atarira, Amigára, Game Boy-ra, Segára, Nintendóra és Playstationre, valamint PC-re egyaránt, de még musical és majdnem szindarab is. A világhír a 21. századi mozis CGI-hullámot is igyekezett meglovagolni, de a rosszlelkű és rendkívül bugyuta Garfield (2004) és a még csapnivalóbb Garfield 2. (2006) nem nött fel az alapanyagot mindvégig bűvópatakként kísérő értelmezési réteg nemis-annyira-rejtett zsenialitásához, avagy a szóbuborékok és gondolatbuborékok agyroppantó „találkozásához”.

Mert valójában mi is történik egy Garfield-epizód paneljein? A hidegzuhannyal is felérő választ a posztmodern és a mémkultúra roncsolt határmezsgyéjén mozgó, Davis által is ismert, elismert és jóváhagyott Garfield Minus Garfield (később könyv formájában is megjelentetett) Tumblr-mikroblog közösségimé-

„Maga a négy lábon lustálkodó ellipszis”
(Jim Davies: Garfield)

és a hozzá tartozó gondolatokat, szinte vakító fejfényt irányított a szomorú igazságra: Jon egzisztenciális magányára, félszeg, introvertált karakterére és megejtő, sokszor leginkább szerethető bugyutaságának sötétebb oldalára.

Ugyan Davis az évek múltával többször is bemutatta Jon közvetlen emberi környezetét (például a vidéken élő családját és több visszatérő karaktert, a postás Hermannel, az állatorvos Lizzel és a pincérnő Irmával az élen), sőt a kezdeti sikertelen próbálkozásai után egy tartós kapcsolattal is megajándékozta teremtényét, a képregényes szó- és gondolatbuborékok narratív ütközése mindvégig két különböző világ lehetetlen párbeszédét jelentette. Ahogy a szintén képregényes háttérrel bíró Marjene Satrapi (Persepolis, 2000; Asszonybeszéd, 2003) 2014-ben bemutatott, A hangok című fekete komédia-horrorjában is láhattuk, ember és állat közötti szó- és gondolatbuborékok Dr. Dolittle különleges képességének híján, csupán egyetlen esetben létezhetnek közös (dialogus)térben. Ha a párbeszéd emberi résztvevőjének kisebb-nagyobb szellemi defektusa, vagy épp magányos, törött személyisége azt lehetővé teszi.

Vagyis Garfield maga a négy lábon (de jobbra inkább hason fekve) lustálkodó ellipszis, a szereplői helyzet- és jellemkomikum reflexiójára lehetőséget nyújtó negatív tér, a kijózanító, gondolkodásra buzdító panelcsend. Garfield az édes bevonat az élet keserű piruláján, az olvasóra rendre kikacsintó kórustag, a hétköznapok egyszerű fájdalmait és éles keserűségét egy-egy geggel vagy poénriposztal tompító udvari bolond, a

magában beszélő embernek tükröt tartó képzeletbeli barát. Davis így két legyet (esetleg ahogy Garfield szokta: pókot) ütött egy csapásra, számítása maradéktalanul bevált. Egyetemes vonzerővel bíró állatkaraktere meghozta számára a kívánt tündöklést és anyagi jólétet (Garfield értéke 2018-ban csaknem 800 millió dollárra rúgott, a témérdek merchandise-termékeknek köszönhetően pedig évente 750 millió és 1 milliárd dollár között falt), de közben Jon történetét is el tudta mesélni, még ha a legtöbbször bűjtatottan is.

Ha mindehhez hozzávesszük, hogy Jon foglalkozása az első paneleken még képregényrajzoló volt és Davis ezt a későbbiekben azért nem említette egyáltalán, mert „nem akart túl mélyre hatolni attól félve, hogy elidegeníti az olvasókat”, akkor egy rendkívül tudatos alkotó képe rajzolódhat ki előttünk, aki a valódi, önreflexív szerzői önkifejezést az üzleti céljai és az anyagi boldogulás alá rendelte. Alkotása és a címszereplővé avanszáló Garfield azonban olyanra univerzálissá és világméretűvé nőtte ki magát, hogy hordozótestként láthatóvá tette a kimondott szavak és az arra adott gondolatfeleletek láthatatlan összjátékát. A jobbára a reggeli kávé és egy tál müzli mellett gyorsan olvasott, alapvetően három panelből álló geg-epizódokban nem bontakozhattak ki bonyolult formai megoldások és panelstruktúrák, a tradicionálistól eltérő időkezelés és narratíva.

Davis ezt sosem bánta, ilyen törekvése nem is volt még a későbbiekben nagyobb terjedelművé duzzadó formátumokban és kiadásokban sem. Nem idegenített el senkit, minden olvasóját közel csalogatta magához és szereplőjéhez. És amikor már elég közel voltak, akkor jöhetett az igazi meglepetés. •